

FUNERAIRE REIST(R)IP 4

Van 1998 tot en met 2012 hebben wij funeraire busreizen georganiseerd naar hoofddoelen als Praag, Wenen, Parijs, Londen, Kopenhagen, Dresden en Edinburgh.

Dat doen we niet meer, maar reizen doen we nog wel.

Dat we daarbij nog steeds ook met funeraire ogen kijken mag duidelijk zijn.

En onze funeraire trips kunnen leiden tot funeraire tips: mocht je in de buurt zijn, dan is het misschien de moeite waard dat doel ook te bezoeken.

Deze keer:

LONDEN - THE MAGNIFICENT SEVEN

Londen kun je om diverse redenen bezoeken.

De funeraire liefhebber kan er in elk geval uitstekend aan zijn trekken komen, want Londen telt 103 begraafplaatsen in een straal van 15 km rond het centrum. Dat zijn de nog in gebruik zijnde begraafplaatsen.

Omdat het in Groot-Brittannië wettelijk verboden is om (gesloten) begraafplaatsen te ruimen, kun je

in hartje Londen op een voormalige begraafplaats stuiten, zoals bij de St. Paul's Church in Covent Garden. Of je ontdekt dat je bovenop grafstenen koffie zit te drinken, zoals in de crypte van de kerk St. Martin-in-the-Fields vlakbij Trafalgar Square.

In deze reist(ri)p maken we een rondje langs zeven begraafplaatsen, die bekend zijn geworden als *The Magnificent Seven*.

THE MAGNIFICENT SEVEN

Private Cemeteries

In de 18e eeuw waren er in Londen 14 gemeentelijke begraafplaatsen, die uitpilden. Door de Industriële Revolutie ontstond er een massale volkstrekk naar de steden, waardoor het inwoneraantal sterk groeide. Maar het leven was slechts kort. Een intellectueel werd gemiddeld 44 jaar en een arbeider maar 22 jaar.

De 'overbevolking' van de gemeentelijke begraafplaatsen bracht ondernemende zakenlieden er toe *private cemeteries* te stichten op commerciële basis, te beginnen met Kensal Green. In de 19e eeuw verscheen door hun toedoen aan de rand van Londen een ring van *private cemeteries*, die bekend werden als *The Magnificent Seven*. Ze heten *magnificent* vanwege hun pracht en praal, bedoeld om klanten te trekken. Ze beantwoordden aan de romantische idealen, die teruggrepen op de natuur en op oude beschavingen, vooral die van Egypte. Het waren Kensal Green (1833), West Norwood (1837), Highgate (1839), Abney Park (1840), Brompton (1840), Nunhead (1840) en Tower Hamlets (1841).

florende begraafplaatsen

De begraafplaatsen floreerden: de één zijn dood bleek de ander zijn brood. Maar het dikke beleg op het brood werd steeds dunner. Het succes van de particuliere begraafplaatsen duurde slechts zo'n veertig jaar. Er werden goedkopere gemeentelijke begraafplaatsen gesticht, het sterftcijfer daalde door de verbetering van de gezondheidszorg en de leefomstandigheden en door het legaliseren van crematie nam het begraven af. Fusies brachten geen redding en geleidelijk aan werd een aantal begraafplaatsen gesloten, terwijl andere bleven voortbestaan, maar alle *magnificence* verloren.

Maar nu floreren ze weer, maar dan op een andere manier: de natuur nam er weer bezit van.

Friends

Voor alle zeven begraafplaatsen van de *Magnificent Seven* werden in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw *Friends* opgericht, verenigingen die proberen het verleden te redden, het verval te stoppen, de resten te restaureren en te conserveren en een natuureservaat te creëren. Een overkoepelende organisatie, *The National Federation of Cemetery Friends*, probeert een aantal zaken te coördineren.

De *Friends*, die samenwerken met de gemeentelijke instanties, hebben er vaak ook voor gezorgd dat ofwel de begraafplaats ofwel een aantal grafmonumenten op de monumentenlijst van de *English Heritage* terecht zijn gekomen.

Abney Park

Tower Hamlets

Kensal Green

Highgate West

**THE
MAGNIFICENT
SEVEN**

Highgate East

Nunhead

Brompton

West Norwood

Victorian way of death

De *Magnificent Seven* beleefden hun bloeitijd in het Victoriaanse tijdperk, de periode waarin koningin Victoria het Britse imperium bestuurde (1837–1901). De term wordt speciaal in cultuurhistorische zin gebruikt ter karakterisering van een bepaalde levenshouding en stijl in Groot-Brittannië, kenmerkend voor deze periode: conservatisme, zelfvoldaanheid, strenge fatsoensnormen, nuchterheid en humorloosheid. De gegoede burger gaf de toon aan; vroomheid en ingetogenheid waren de deugden die een ieder moest beoefenen; seksualiteit diende in het openbaar te worden genegeerd en leidde tot een overdreven preutsheid bij daglicht, terwijl in het donker de katjes werden geknepen.

De Victoriaanse stijl en cultuur werden in hoge mate bepaald door de opkomende industriële middenklasse van industriëlen, handelaars en kooplieden, die de *nouveaux riches* vormden. Deze groep wilde zich duidelijk distantiëren van de arbeidersklasse en door een eigen stijl zijn eigen sociale status laten zien: poenerig en kitscherig. Veel van die kenmerken zijn terug te vinden in de *Victorian way of death*. Pompeuze uitvaarstoeten begeleiden de dode naar zijn laatste rustplaats. De begraafplaatsen van de *Magnificent Seven*, speelden handig in op de behoeften van deze nieuwe *middle class*. Graven werden gezien als een openbare uitbreiding van het familiebezit en begraafplaatsen voorzagen in een plaats voor de families om er permanente monumenten voor zichzelf op te richten. In de uitvoering van de grafmonumenten wilde men zijn rijkdom laten zien: groots, grootser, grotesk.

1. KENSAL GREEN CEMETERY

Kensal Green Cemetery was *the capital's first necropolis*, geopend in 1833 en aangelegd in classicistische stijl met twee kapellen, de Anglican Chapel met Dorische en de Dissenters Chapel met Ionische zuilen. Onder beide kapellen werden catacomben aangelegd met ruimte voor 10.000 kisten. Gelet op grootte, gebouwen, grafmonumenten en personen die er begraven liggen mag Kensal Green zich de chicste begraaf-

plaats van Londen noemen. Op een oppervlakte van 31 ha bevinden zich meer mausolea dan op enige andere begraafplaats in Engeland. Alle grote stijlen die in de loop van anderhalve eeuw trendy waren zijn er vertegenwoordigd.

Wie nu Kensal Green bezoekt, kan zien dat het een magnifieke begraafplaats is geweest. Helaas heeft de tand des tijds, al of niet geholpen door een vandalistische hand, aan de schoonheid geknaagd. Hoe verwildering, verval en vandalisme deze begraafplaats bedreigen, is heel goed te zien aan het eens zo fraaie monument op het graf van Alfred Cooke: oorspronkelijk gaf het een lezend kind weer, gezeten tegen het voorbeen van een paard. Het kind is gehalveerd, het paard onthoofd en het heeft nog maar één been. Naast vandalistische daden heeft ook de natuur toegeslagen. Dat heeft echter weer een andere rijkdom opgeleverd. Zo kan een beeld met een kroon van dode klimoptakken een prachtig plaatje opleveren.

Kensal Green is nog steeds in gebruik als begraafplaats. Op het terrein is ook een crematorium, waar je de Britse gewoonten van het bijzetten van de as kunt zien, zoals in de *Garden of Remembrance*. Als je toch hier bent, bezoek dan ook de ernaast gelegen St. Mary's Roman Catholic Cemetery.

Alfred Cook

William Casement

2. WEST NORWOOD CEMETERY

Genua-engel

West Norwood Cemetery werd in 1837 opgericht in het gehucht Norwood, destijds mijlen buiten Londen gelegen. Het heeft ca. 46.000 graven en het bestaat nog ondanks langdurige verwaarlozing en verwoestingen door bombardementen in de Tweede Wereldoorlog. Er is veel gotiek als stijl en marmer als materiaal, maar daarnaast zijn er ook minder conventionele grafmonumenten. De mausolea van Sir Henry Tate, de uitvinder van het suikerklontje en stichter van de Tate-gallery, en van pottenbakker Sir Henry Doulton zijn uitgevoerd in terracotta. Er zijn ook Griekse en Italiaanse invloeden. Grieks is niet zo vreemd, want in het noordoosten van de begraafplaats was een deel gereserveerd voor de Griekse gemeenschap in Londen. Henry King rust onder een kopie van een engel, waarvan het origineel uit 1892 op de camposanto Il Staglieno in Genua staat.

toegangspoort

Charles Spurgeon & Sir Henry Doulton

3. HIGHGATE CEMETERY

het graf van Karl Marx.

De beroemdste begraafplaats van de Magnificent Seven is Highgate Cemetery, dat in 1839 zijn poorten opende. Het bestaat uit twee delen, West en East, gescheiden door een weg. Vanwege een aantal aparte creaties als een Egyptische Laan en een Libanese Cirkel kon het wedijveren met andere particuliere begraafplaatsen. Maar ook Highgate ging uiteindelijk failliet. Als de uitdrukking 'sterven in schoonheid' ergens op van toepassing is, dan is het wel op Highgate. De staat van ontbinding waarin de begraafplaats verkeert, wordt een beetje in de hand gehouden door de Friends of Highgate Cemetery, de huidige beheerder, die zich sinds 1975 heeft ontfemd over de stoffelijke resten van wat eens bekend stond als 'Victoriaans Walhalla' en 'romantische dodentuin'. Het is vooral de combinatie van natuur en cultuur die Highgate zo aantrekkelijk maakt. Of je het nu verwilderd of weelderig noemt, overweldigend is het zoals de natuur zich heeft ontfemd over de graven, ze heeft ingepakt of omlijst. Tegen betaling mag je de stervende schoonheid zien, op het westelijke deel alleen met gids. Op het westelijke deel is het grootste grafmonument dat van Julius Beer, een kopie van het mausoleum van koning Mausolus te Halicarnassus, op het oostelijke deel staat een groot borstbeeld op

Egyptian Avenue

George Wombwell

4. ABNEY PARK CEMETERY

Abney Park Cemetery werd in 1840 aangelegd in het park van een voormalig landgoed. Conform de mode van die tijd werden de poortgebouwen opgetrokken in Egyptische stijl. De inscriptie in hiërogliefen luidt vertaald: *de poorten van het verblijf van het sterfelijke deel van de mens*. De begraafplaats werd geopend na de sluiting van Bunhill Fields, sinds 1665 de begraafplaats van de *Dissenters* (zij die niet tot de anglicaanse kerk behoorden) en trok dan ook veel non-conformisten. Het werd de eerste begraafplaats in Zuidoost Engeland waar iedereen, ongeacht religie naast elkaar werd begraven. De nadruk lag vanaf het begin op de natuur en niet op de monumenten of bekende personen. Onder een eenvoudige grafsteen ligt William Booth, de oprichter van het Leger des Heils. Na het faillissement in 1972 werd Abney Park een 'stadsoerwoud' tot *Friends* een reddingsactie begonnen. Nu is het historische, architectonische en botanische belang van Abney Park gebleven, maar het is tevens een groene long in een dichtbevolkt stuk stad. Jaren van verwaarlozing hebben enerzijds geleid tot verval, maar anderzijds ook tot een landschap, waar graven en engelen zich mengen met een wirwar van bomen en zeldzame botanische planten in een romantische en mysterieuze sfeer.

romantische sfeer

William Booth - Leger des Heils

5. BROMPTON CEMETERY

Brompton Cemetery werd in 1840 in gebruik genomen. Al stamt Brompton uit dezelfde periode als Highgate, het aanschijs van deze begraafplaats is totaal anders. Geen heuvelachtig terrein met slingerpaden, overdadige beplanting en grootse grafmonumenten, maar een vlak terrein met rechte paden, hier en daar bomen en struiken en graven in het gelid. De nadruk ligt vooral op het architectonisch concept. Op de plattegrond oogt Brompton als een kerk met een langgerekt schip en zijbeuken. De hoofdingang is de 'kerkpoort' die door het 'middenschip' naar het 'priesterkoor' voert, een rotonde omgeven door een zuilengalerij; het 'altaar' wordt gevormd door de Anglicaanse kapel. In 1852 werd de begraafplaats genationaliseerd, waardoor iedereen die geen eigen begraafgrond in Londen had zich daar kon laten begraven: Schotse presbyterianen, Russisch orthodoxen, confucianen, shintoïsten, boeddhisten, moslims en joden. In de graftekens is deze verscheidenheid terug te vinden.

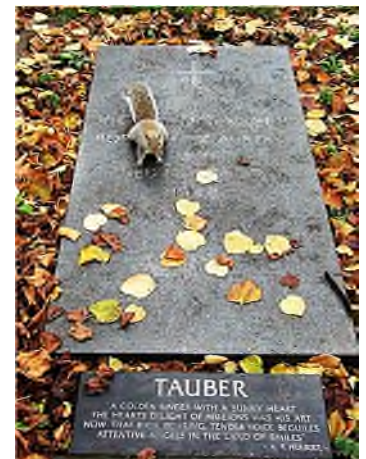
Brompton is niet zo overwoekerd geraakt als de overige van de Magnificent Seven. Er wordt nog steeds begraven of bijgezet. Daarnaast is het ook een groene long en een park, waarin gewandeld, gejoed, gefietst en geluncht wordt. Langs de oostrand is een speciaal pad om honden uit te laten en de colonnade is een onofficiële herenontmoetingsplaats geworden. Aan de andere kant van Brompton Cemetery is de zuidelijke uitgang, daar gaat de stad weer verder.

geloof-hoop-liefde

'priesterkoor'

Richard Tauber

6. NUNHEAD CEMETERY

Nunhead Cemetery in het zuiden van Londen werd opgericht in 1840. Het verhaal van Nunhead is al niet veel anders: *from magnificence to negligence*. Na faillissement en sluiting werd het een prooi van vandalen die de kapel en veel grafmonumenten vernielden en van duivelsaanbidders die er nachtelijke sessies hielden. De natuur deed de rest, grote delen zijn tot een bijna ondoordringbaar oerwoud geworden. Een statige lindelaan voert vanaf de hoofdingang naar de vervallen kapel. Tussen de lindebomen staan hoge monumenten van obelisk en zuilen als vingerwijzing naar de hemel. Het roept het beeld op van de weelderige Victoriaanse tijd, waarin de rijken elkaar letterlijk en figuurlijk in hoogte

probeerden voorbij te streven. Daarachter zijn in het ondoordringbare struikgewas nauwelijks zichtbaar gebroken, scheefstaande en omgevallen grafstenen te zien. Het zou kunnen dienen als decor voor het sprookje van Doornroosje, die wacht om wakker gekust te worden.

Er zijn slechts enkele mooie monumenten in goede staat gebleven, zoals het Stearnemausoleum en een obelisk als herdenking aan vijf Schotse nationalistenv die naar Australië werden verbannen.

vingerwijzing naar boven

verval

Stearnemausoleum

7. TOWER HAMLETS CEMETERY

Tower Hamlets Cemetery ligt in het oosten van Londen en werd als laatste van de zeven in 1841 geopend. Het is nu een natuureservaat midden in een dichtbevolkt en versteend gebied. Omdat het in de buurt van industriegebied lag, dicht bij de Thames, werden er vooral arbeiders begraven in goedkope massagraven. Er doen verhalen de ronde over sommige graven die 12 meter diep zouden zijn en tot 30 lichamen zouden bevatten. Als je rondloopt zie je diverse keren grafvelden die bezet zijn met kleine grafsteentjes. Het blijken geen kindergraven te zijn, maar algemene en dus goedkope graven, waarin de arbeidersbevolking werd begraven.

Nu is het een park, waar gejogd en gewandeld wordt en een natuureservaat, waar natuurliefhebbers hun hart kunnen ophalen, waar vogelaars spotten en waar hondenbezitters hun honden uitlaten. De overwoekerde grafstenen herinneren aan het feit dat deze plek eens gefungeerd heeft als begraafplaats. De doden hebben er geen last van. De meest voorkomende aanhef op de graftekens is: *who fell asleep ...* Ze slapen rustig door.

algemene graven

natuureservaat

Voor alle zeven begraafplaatsen geldt: veel is verdwenen, veel is overwoekerd, de begraafplaats ligt op sterven en *Friends* proberen het verleden te redden. Maar hoe je ze ook bekijkt, het zijn en blijven *Seven Magnificent Cemeteries*.

Een uitvoerige beschrijving van *The Magnificent Seven* met plattegronden, foto's en beschrijvingen van de belangrijkste monumenten en personen vind je in de reisgids **Media Vita** (verkrijgbaar in PDF, zie publicaties-reisgidsen).